

MIJN NIEUWE VRIEND.

Eindelijk zomerweer dan toch. Een helderblauwe zomerhemelstolp welft zich boven 't jong tapijt van de aard: teere lentekruiden, bottend en bloesmend geboomte. Wel konden de kille vlagen, nu voorbij, de jonge lentekinderen niet geheel gekluisterd houden in schub en dons, omdat het Mei was. Maar 't rechte lentebotten, het vol-op-leven, kwam eerst met de zoelte, de zon, de lieflijke bals'mende Meilucht.

Ach mij, bewoner der drukke, dompig-woelige stad. Wat zullen de duinpannen thans heerlijk geuren! Hoe schoon zullen Parnassia en Epipactis er botten, hoe mooi Gymnadenia en Anacamptis er knoppen! Hoe lieflijk zal 't nu zijn in 't oude bosch, bij 't geurende Meilof, de bloeiende beuken en eiken, de lichtgetopte sparren! Hoe vredig op de heide nu, bij de kleurige mosplekken en de helgeelvlammende brem! Ach mij, bewoner der drukke, dompig-woelige stad, geketend aan doodsteenen huizen en straten en straten en huizen, zoo stoffig-druk, zoo onruim!

Toch heb ik eene vergoeding in mijnen zolder, in mijne bakken, potten en schotels, in mijne engerlingkweekerij, mijn aardpan met pijlstaartpoppen en in mijne planten.

Heerlijk bloeien weer mijne akeleien van den Plasmolen. Ook de kinderen ervan, zaailingen, doen het van 't jaar voor 't eerst. De bloemen, vooral de rose, zijn dit jaar zeer klein, maar bijna geen enkele ervan bezit het gewone aantal van 5 bloembekers. De meeste zijn verdubbeld of vertoonen alleraardigste vergroeiingen: overgangen van meeldraad tot bloemkroonblad. Bij de paarse bloemen doet zich in 't geheel geen vergroeiing of verdubbeling voor. Eén van de struiken draagt spierwitte bloemen. Een uiterst fraai en fijn scheppinkje, zoo'n albino van Aquilegia. Allereerst die sierlijke vorm en dan de teere rein-witte kleur, waartegen de gele helmknoppen duidelijk maar niet te scherp afsteken.

Anemone ranunculoides is lang uitgebloeid. De gebladerde stelen met dopvruchten staan nog. Muurbloemen, echte wilde van de ruïne in vrucht; lelietjes uit Bloemendaal geuren nog. Iris germanica en Sambucina in knop. Geranium pratense uit den IJpolder maakt bloeischeuten. Lepidium perfoliatum en Bilzenkruid van het Wormerveersche pot-hoofd bloeien volop. Hoornpapaver begint. De Calla van Ankeveen, wier wortelstok al anderhalf maal zich heeft geslingerd langs den binnenwand van den pot met klei, schijnt dit jaar geen bloeischeede te vormen. Orchideeën, die eerst niet wilden met de kou, reppen zich nu. Sempervivum maakt zich gereed tot bloeien.

Hop en Bryonia klimmen om 't hardst, Saxifraga granulata van Haarlem heeft haast gedaan. Maar steeds hooger verheffen zich de bloemknoppen van Ridderspoor en Monnikskap.

Mijn Breesaap-bak raakt gedaan. De Arums zijn uitgebloeid; vrucht zetten ze bij mij nooit, hoewel duizend vliegen en vlinders en hommels mijn andere planten bezoeken. De pijlvormige bladen hangen vergeeld terneer over den rand van den bak. Juist op die verdorrende Arumbladen vertoonen zich in 't voorjaar de eerste kudden bladluizen. Lastige dieren zijn dat. Met de eerste koude Meidagen vind je er eens hier en daar een paar verscholen in een jong, nog opgerold blad of tusschen de schubben van een bol. Maar zoodra de zwoel-warmte daar is, komen ze opzetten in dichte drommen en bevolken mijne leliebladen en -knoppen, mijne Aquilegia-stengels met heele risten van groengele, dikbuikige, langpootige, dunsprietige insecten.

Vies vind ik ze, naar-vies; akelig kleverig-vies! Daarenboven bedauwen ze nog de anders zoo reine bladeren mijner floragasten, misvormen menigen teeren akeleiros of lelieknop, doen heel wat bladeren kreuken en kroezen, en berooven mijne lievelingen van hunne beste sappen.

Toch kan je er zoo weinig tegen doen. Met een vies gezicht en op elkaar geperste lippen kan je een akelei-steel door je vingers laten glijden en zoo eenige der gasten veranderen in een walgelijke kleverige pap. Maar na twee dagen zit dezelfde steel weer vol met een nog grooter kudde van nog welgedaner dikbuikjes. Naphta, dat je met een penseel op de bladeren brengt, tast teere bloemknoppen en bladen aan. Geheele dichtbevolkte bloeitoppen verbranden, gaat je op den duur ook aan 't hart. O, die macht van 't kleine maakt je radeloos.

Natuurlijk wordt zorgvuldig al wat Coccinella heet, bemachtigd en overgebracht op de lijdende planten. Dat helpt wel tamelijk, maar toch niet afdoend. Gelukkig echter heb ik onlangs kennis gemaakt met een goeden vriend, die me in korten tijd van al mijne kwelgeesten verlost heeft. Ik zal u mijne kennismaking met dien vriend en zijne schoonmaakmanier even vertellen.

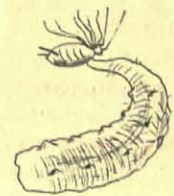
Met een brekend hart en vochtig oog stond ik op eenen mooien avond in 't eerst van Juni te kijken naar een potje met Orchis morio, dat dan toch ook op eene verschrikkelijke manier gekweld werd door een heirleger van die... enfin van bladluizen. Nu viel 't mij op hoeveel leege, witte huidjes van bladluizen op de aarde onder de planten lagen. Over een blad kroop een spanrupsachtige made rond, die 'k wel meer gezien en steeds versleten had voor de larve van wie weet wat voor vlieg. Plotseling zie ik 't beest met zijn rondtastend voorgedeelte een bladluis bereiken; met een ruk wordt 't beestje aangebeten, door een potsierlijken zwaai spartelend omhoog geheven en... leeggezogen.

Ik had kennis gemaakt met een mijner beste vrienden en deze bespied in zijn voor mij uitkomstbrengend bedrijf. Bij nader toezien ontwaarde ik, dat een groot aantal van zulke goede vrienden mijne planten bevolkten en overal een rationeele opruiming hielden. Daar 'k dien avond weinig tijd over had, bood ik ongeveer een dozijn mijner nieuwe vrienden een nachtverblijf aan in een doosje met glazen deksel en gaf ze aldaar een door luizen dichtbevolkt arum-blad tot gezelschap.

Zoodra het Junizonnetje me den volgenden morgen wekte, ging ik mijne nieuwe vrienden weer eens opzoeken. Blijkbaar hadden ze maar net gedaan, of ze thuis waren. Van de stellig meer dan 150 bladluizen waren nog slechts de

De jonge larve bij de „leege" bladluis.

Beetgepakt en leeggepompt.

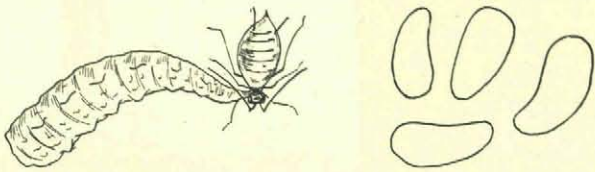
huidjes over en hongerig-ongeduldig wandelden mijne bladluiswolven alweer tegen 't glazen deksel heen en weer, op spanrupswijze zoekend en tastend.

Allereerst moest ik nu een zeer kleine, jonge larve bezien onder het microscoop om te teekenen. Pooten of kop zijn

aan 't dier niet te onderscheiden. Naast 't spitse voorgeeelte lag juist een leege bladluishuid, een typisch doorschijnend, licht „leeg dier.”

Een levende, welgedane bladluis marcheert eveneens over 't voorwerpglasje en kruipt daarna, gansch onbewust van 't gevaar, waarin ze zich begeeft, over het vooreind haars vijands. Met eenen snellen zwaai heeft de made 't beestje aan de zijde van den kop te pakken. Zijn lichaam rekt uit, het voorlijf gaat met den prooi omhoog en in dien eigenaardigen stand wordt deze leeggepompt. Eerst beweegt de bladluis hevig, althans voor een trage bladluis, pooten en sprieten, maar spoedig is 't met het arme dier gedaan. De made laat zelfs niet los, als ik haar met een naald den prooi tracht te ontfutselen. Na een minuut of drie wordt de bladluis even „vernomen” en nu aan de buikzijde van het achterlijf angevat.

De bloedsomloop met het bewegende rugvat is goed bij vergroting en doervallend licht waar te nemen. In den

„Tuk.”

Popjes van den bladluiswolf.

kop beweegt zich een zwart voorwerpje voor- en achteruit, van twee spitse kaken voorzien, die diep doorvretend in 't bladluislif en steeds zich openen en sluiten. Dit zeer jonge larfje had over het uitzuigen der vette bladluis, die trouwens grooter was dan de bladluiswolf zelf, wel een uur werk.

De grootere larven konden er heel wat sneller mee over weg. Ik had bij de opgezamelde bijna volwassen sinjeurs van 1½ cM. lang. Dat waren werkelijk, ook reeds met het ongewapend oog bezien, mooie vlugge diertjes. De vorm is spanrupsachtig, van voren spits. De hoofdkleur is lichtbruin, „beige” zou men in de modewereld zeggen, en 't lichaam is met rijen puntjes bezet. Ze verplaatsen zich ook eenigszins op de bekende manier der landmeters. Ze rekken hun lichaam uit, bijten zich met den kop vast en sleepen daarna het achterlijf naar voren. Op eene eigenaardige, zenuw-

Omtastend naar buit.

Zuigers meer vergr.

achtige wijze tasten en voelen ze dan met hun spits, uitgerekt voorlijf om naar buit.

Daar komt eene groote made door zijnen tastzwaai in aanraking met een klein broertje, dat vóór hem aan het opereeren is. De kleine wordt aangebeten. Zijn groote verwant verslijt hem zeker voor een bladluis in optima forma.

Het kleinste wolfje, krult zijn lichaam om en om, geeft daarna een beet terug en wordt weer losgelaten. Nog eenige malen heb ik eene dergelijke vergissing zien voorvallen, maar telkens met denzelfden min bloedigen afloop. Eénmaal slechts zag ik een heel klein, pas uit het gekropen wolfje geconsumeerd werden door een reuzenwolf; nu zulk eene vergissing is menschelijk, wolfelijk bedoel ik. Vaak zag ik ze over elkander heen marcheerden, zonder elkaar leed te doen. Een heel jong, bladluisgroot kruispinnenetje lieten ze eveneens ongemoeid. Kriewelde dat diertje een bladluiswolf over den kop, dan rolde deze dadelijk het lichaam ineen van schrik.

Spoedig verpopten zich een aantal mijner larven in wat bijgeworpen aarde onder de oppervlakte tot cylinderachtige, eenigszins holgebogen popjes. 't Was juist echt zomergloeiend, puf vliegenweer, zoodat ook de volkomen insecten weldra verschenen. Daar zag 'k dus mijn nieuwen vriend in vol ornaat: een klein, mooi zweefvliegje met geel en zwart geteekend achterlijf en paarlemoer-gazen vlieg-vleugeltjes.

Mijne bladluizen was 'k alle kwijt, dank zij de uitnemende reinigingsdienst. Nu echter hadden eenige roosjes en een oranjeappelboompje, kweekelingen van „beneden” veel van luis te lijden. Den volgenden dag echter waren ook op die planten talrijke jonge maden aanwezig en deze hebben in een minimum van tijd haar eveneens van de kwelgeesten bevrijd.

Op den dag, dat ik het bovenstaande wilde verzenden — 't was midden Juli — kwam ik 's morgens, als naar gewoonte, even mijn' planten een bezoek brengen. De vorige week was een groepje nieuwe orchideeën gearriveerd waarvan de bloemtrossen, nu bijna uitgebloeid, heel wat bladluizen tot woonplaats strekten. Maar daar zag ik gelukkig mijn' nieuwen vriend al weer op zijn post. Met zijn lief-teere, bliksem-trillende vleugeltjes, „staat” hij nu eens in de lucht voor een bloemtros en „verschuift” zich dan weer oogenschijnlijk zonder doel; bij nader toezien echter met 't beste overleg.

Want kijk, daar zet 't beestje zich even neer op een gezwellen, gedraaid orchisvruchtbeginsel. 't Achterlijf, spits uitgestrekt als een legboor, glijdt midden tusschen een vreedzame kudde bladluizen. Zoo goed is de plaats gekozen, dat zelfs twee zuigende dikbuikjes door een stomp van het uit de lucht tusschen hen gevallen achterlijf naar beneden tuimelen. En als de vlieg weer door de lucht „weschuift” blijft er een wit ovaal eitje achter, gedeponeerd tusschen de domme, luie schare, die in 't geheel niet vermoedt, welke onheilen die vastgeplakte miniatuur-doo-van-Pandora voor hen in haar holte bergt.

Maar mijn nieuwe vriend zet, na zich even gezond te hebben, zijn liefdewerk trouw voort. Soms is 't leuk om te zien, hoe hij een op een blad afzonderlijk grazende kudde als 't ware met een gordel van eitjes omringt.

Tevreden verwijder ik mij. Geen nood! Spoedig kennen mijn orchideeën geen kwelgeesten meer. Mijn nieuwen vriend zij nogmaals dank gebracht.

A'dam, Herfst 1902.

CHRISTIAAN H. J. RAAD.